

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.043
Державного торговельно-економічного
університету,
02156, м. Київ, вул. Кіото, 19

ВІДГУК

*офіційного опонента на дисертаційну роботу
Антонюк Катерини Геннадіївни
на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка*

Актуальність теми дисертаційної роботи

Процеси інвестування в українському туристичному секторі за своєю суттю є нестабільними і мають спад, особливо, враховуючи фактор війни. Туризм став менш важливим в економіці і потребує фінансової підтримки. Українська економіка відчуває вплив глобальних викликів війни, особливо негативного впливу на туризм та його інвестиційну привабливість: скорочення туристичних потоків, пасажиропотоку, руйнування туристичної інфраструктури (заклади розміщення та харчування, дозвілля тощо), зниження туристичної привабливості, руйнування транспортного сполучення, закриття повітряного простору. Проблема інвестування в цю сферу після закінчення бойових дій в Україні буде особливо складною для вирішення, тому наразі необхідно знайти джерела інвестиційних ресурсів, розробити механізми підвищення інвестиційної привабливості, визначити основні напрями посилення та підтримки сприятливих факторів до майбутніх інвестицій, а також розробити стратегії підвищення інвестиційної привабливості туризму в Україні у середньостроковій та довгостроковій перспективах.

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена необхідністю дослідження інвестиційної привабливості туризму та єдиного системного підходу до пояснення цього поняття, а також розробки системи показників формування інвестиційної привабливості, на основі яких визначається інвестиційна привабливість регіонів, але особливо варто враховувати, що перспективних досліджень щодо інвестиційної привабливості українського туризму бракує, тому необхідно визначити основні напрямки посилення та підтримки сприятливих факторів для майбутніх інвестицій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри готельно-ресторанного бізнесу Державного торговельно-економічного університету («Форсайт курортно-рекреаційної сфери» (номер державної реєстрації НДР 0118U000049); «Управління інвестиційними ризиками в готельному бізнесі» (номер державної реєстрації НДР 0120U1047893); «Прогнозування впливу туристичної системи на економіку країни» (номер державної реєстрації НДР 0122U001559)) і кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно економічного інституту Державного торговельно-економічного університету («Зелений туризм як фактор регіонального розвитку» (номер державної реєстрації НДР 0119U100082)).

Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків дослідження

Представлені у дисертації Антонюк К.Г. наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, що обумовлено систематизацією значної кількості наукових публікацій щодо інвестування туристичної галузі та її інвестиційної привабливості. Інформаційну базу

становлять законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріали та статистичні дані Міністерства регіонального розвитку, Державної служби статистики України, Головних управлінь статистики у регіонах, звіти Туристичного барометра України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Основні положення, висновки та рекомендації теоретичного та практичного характеру є обґрунтованими, логічними та достовірними.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених наукових результатів дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх новизни, обґрунтованості та відповідності дисертації Антонюк К.Г. спеціальності 051 – Економіка

Достовірність основних наукових положень, висновків дослідження

Достовірність наукових положень, висновків дослідження, що містяться в дисертаційній роботі є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором комплексно досліджена, що підтверджується аналізом нормативно-правових, статистичних, аналітичних даних щодо інвестування туристичної галузі та посилення її інвестиційної привабливості, а також наукових праць провідних вітчизняних та зарубіжних науковців.

Вагомість наукових висновків та досліджень дисертації підтверджуються документами про впровадження у діяльність туристичних підприємств, у навчальний процес Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ, а також опублікованими працями та апробацією результатів наукового дослідження на конференціях.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуальних наукових питань теоретичного обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційної привабливості туризму в Україні, що є основною метою дослідження.

Поставлену мету дисертаційного дослідження досягнуто та отримано результати, для яких характерною є наукова новизна.

У дисертації вперше визначено сутність поняття «форсайт інвестиційної привабливості туризму», сутність якого визначено як процес, прогнозування перспектив інвестування з метою обґрунтування сценаріїв формування інвестиційних стратегій та інвестиційної привабливості туристичних кластерів як функціонально-просторових і галузево-регіональних складових розвитку територій у конкретних часових лагах, що дозволить розширити понятійний апарат інвестиційної привабливості туризму, а також використовувати дане поняття для практичного застосування, зокрема прогнозування сценаріїв розвитку галузі (с. 145).

Важливими є доповнення та комплексне формування системи показників, що є визначальними при формуванні індексу інвестиційної привабливості туризму регіонів України, завдяки чому здійснено рейтингування та кластеризацію регіонів (с. 75-77).

Автором удосконалено науково-методичні засади формування інвестиційної привабливості туризму, які, на відмінну від існуючих, що розглядаються в контексті або суто економічного значення, або ж як суто туристичні показники діяльності галузі, визначено шляхом поєднання економічних та туристичних показників діяльності (с. 40).

Заслуговує на увагу удосконалене аналітичне забезпечення прогнозування інвестиційної привабливості туристичних кластерів на основі багатofакторної кореляційно-регресійної моделі (с. 149-166) для

моделювання песимістичного, реалістичного та оптимістичного сценаріїв (с. 177-178).

Сформоване аналітичне забезпечення, на відміну від наявних, враховує результати рейтингового та матричного методів визначення чинників формування інвестиційної привабливості, що надає можливість підвищити ступінь аналітичності і керованості цього процесу.

У дисертації розвинуто науково-методичні основи етапізації ранжування регіонів та схему оцінки інвестиційної привабливості у контексті мультиатрибутивних показників, а саме: економічні показники, що впливають на інвестиційну привабливість туризму регіонів (розширено та доповнено): показники забезпеченості регіону фінансовими ресурсами, показники забезпеченості регіону трудовими ресурсами, показники забезпеченості регіону виробничими ресурсами, а також показники туристичної діяльності: показники попиту і пропозиції туристичних послуг регіону, показники наявності туристичних ресурсів, показники ефективності туристичної діяльності, показники розміщення туристів (с. 99-132).

Верифікація цих показників за допомогою лінійної багатofакторної кореляційно-регресійної моделі, на відмінну від існуючих, дозволяє встановити правильність підібраних факторів для формування інтеграційного показника інвестиційної привабливості сформованих за регіонами кластерів (с. 149-166). Запропоновано сценарії посилення інвестиційної привабливості туризму кластерів, визначено ймовірність реалізації кожного з них (с. 177-178).

Повнота викладення матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані автором у 25 наукових працях, у тому числі: 1 стаття у співавторстві – у періодичному виданні наукометричної бази Scopus, 6 статей у наукових

фахових виданнях, 1 розділ у колективній зарубіжній монографії мовами ЄС (Чехія), 6 статей у наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 11 тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських наукових конференціях.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи позитивні сторони дисертаційного дослідження, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. Доповнюючи категоріально-понятійний апарат інвестицій в туризмі такими поняттями як «інвестиційна привабливість туризму», «інвестиційна політика в туризмі», «інвестиційне забезпечення в туризмі», «інвестиційна стратегія в туризмі», доцільним було б сформулювати схему взаємопов'язаності та взаємоузгодженості даних категорій (с. 40-42).

2. Дисертант за допомогою розробленою багатофакторної кореляційно-регресійної моделі демонструє вплив підібраних факторів на рівень інвестиційної привабливості на прикладі Вінницької області, вказуючи відсоток впливу кожного з факторів, доцільним було б пояснити, яким чином можна здійснити визначення рівня впливу цих факторів на сукупну інвестиційну привабливість одного з кластерів, наприклад, до якого відноситься Вінницька область (с. 165-166).

3. Розглядаючи етапи дослідження інвестиційної привабливості регіонів України без виділення пріоритетів туристичного інвестування (с. 75), авторці слід було б звернути увагу на основні цілі інвестиційної політики туризму регіонів, визначити інвестиційні цілі, а також дослідити програми розвитку туризму, визначаючи інвестиційні пріоритети галузі.

4. Метод сценаріїв, який автор використовує для форсайту інвестиційної привабливості туризму, є дискусійним, оскільки за дослідженнями найбільш ймовірний сценарій враховує поточні економічні показники, які є нестабільними та важкопрогнозованими, враховуючи фактор

війни, а реалізація та прогнози розвитку сценаріїв інвестиційної привабливості туризму залежать від конкретних регіонів, які включені до кластерів, але які є окупованими або на їх території ведуться бойові дії (с. 180).

5. Автор досліджує особливості публічно-приватного партнерства у туризмі, а також характеризує спеціальні економічні зони туристично-рекреаційного типу, пояснюючи, що це дозволить залучити до інвестиційної підтримки галузі туризму державні органи, скооперувати роботу приватного та публічного сектора з метою збільшення синергії та ефективності інвестиційного забезпечення галузі туризму, зростання показників діяльності даної сфери (с. 58, 65). Проте, у пропозиції не виносить дані види співпраці як перспективні до практичного застосування.

Разом із тим, вищезгадані зауваження мають дискусійний характер та не впливають на загальну наукову цінність дисертаційного дослідження та її позитивну оцінку, а згадана суперечність свідчить, що робота є актуальною.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Положення дисертаційної роботи не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Дисертація та наукові публікації виконані автором із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Антонюк Катерини Геннадіївни на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні» є завершеною науковою працею, що містить нові обґрунтовані наукові результати. Робота за змістом відповідає темі дисертації та встановленим вимогам, відповідно до «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційне наукове дослідження Антонюк Катерини Геннадіївни на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні» є завершеною науковою роботою на актуальну тему, яка має наукову та практичну цінність. Мета дослідження досягнута та відповідає змісту роботи. Отримано нові наукові результати, які є обґрунтованими та доведеними до практичного впровадження.

Дисертаційна робота Антонюк Катерини Геннадіївни відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Антонюк Катерина Геннадіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу і туризму
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського,
доктор економічних наук, професор

Ірина ТРУНІНА

